

Kürt Meselesi'nin Tarihi ile Yüzleşmek: DDKO Dava Dosyası'nda Türk Milliyetçiliği-Irkçılığı

Türkiye'nin son yıllardaki siyasi atmosferi içerisinde Kürt meselesine dair ortaya çıkan “görece” serbest tartışma ortamı düşünüldüğü vakit, bu alanda en fazla yer kaplayan sualin, “Kürt sorunu nasıl çözülür?” olduğunu söylemek abartı olmaz. Diğer taraftan, Kürt meselesinin *neden* ve *nasıl* ortaya çıktığı üzerine ayakları yere basan tartışmaların veya siyaset üretme çabalarının toplamı olarak düşünülebilecek bir zeminin “henüz” oluşmadığı hatırlandığında, ne olduğunu anlaşılmayan bir düğümün çözülmeye çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çizgide, Kürtlerin ve/veya Kürt hareketinin “Kürt sorunu” olarak adlandırılan olgunun bağrında, sorunun kaynağı ya da sorunu yaratan özneler olarak kurulmasının nedenini “Türk sorunu” gerçekliği ile yüzleşmiyor olmanın bir sonucu olarak görmek gerekmektedir. Bu bağlamda, Türk milliyetçiliğinin-ırkçılığının Kürt meselesi ile yüz yüze gelerek etkileşime girdiği tarihsel dönemleri tartışmıyor olmanın bir “bellek zaafiyeti” yarattığından yola çıkarak, *Toplum ve Kuram* dergisi olarak önemli gördüğümüz tarihsel belgeleri yayınlamakta karar kıldık. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye sol hareketi içerisinde siyasi örgütlenme faaliyetleri yürüten Kürtlerin örgütsel bir kopuşla kendi ayakları üzerinde durma girişimini temsil eden *Devrimci Doğu Kültür Ocakları*'nın (DDKO), 1971 askeri müdahalesi sonrasında yargılanmasıyla ortaya çıkan dava dosyası üzerine eğilmek elzem hale gelmektedir. Bu gereksinimin kaynağında hem Kürtçe'nin ve Kürtlerin varlığını inkâr eden Türk milliyetçiliğinin-ırkçılığının söylemsel çerçevesini ve sınırlarını ortaya koymak hem de askeri savcılar karşısında DDKO sanıklarının yüzlerce sayfalık savunma yapmış olmaları yüzünden bu davanın sahip olduğu tarihsel önemi hatırlatmak vardır. Daha açık bir şekilde ifade edilecek olursa, Kürtlerin “Dağ Türkleri” olduğuna dair bir “devlet yalanı” olarak bilinen bir olgunun aslında çok daha kapsamlı bir şekilde ve ırkçılık zemininde kristalize olduğunu görmek, “Kürtler öz be öz Türk soyundan gelmedir” ve “Kürtçe bir millet dili

değildir ve olamaz” gibi cümleler dava dosyasından okunduğu vakit mümkün olacaktır. Ayrıca, Etienne Balibar’ın belirttiği üzere, ırkçılık, milliyetçiliğin bir ifade şekli olmaktan ziyade, *milliyetçiliği tamamlayan* veya daha keskin bir ifadeyle *milliyetçiliğe içkin bir bütünleyici olarak*, milliyetçiliğin kurulumu çerçevesinde ortaya çıkması kaçınılmaz olan bir olgudur (Balibar, 2005: 171). Bu yüzden, ilgili tarihsel belgede, Türkiye Devleti nezdinde Kürtlerin “Türk ırkına tabi olma” bağlantısının kurulması için “soy kütüğü ve kan bağı üretimi”ne girilmiş olması ve Kürtçenin bir millet dili olmaktansa olarak Türkçenin bozulmuş bir hali olarak kodlanmasını ancak -Balibar’ın belirttiği üzere- her milliyetçi projede *içkin* bir şekilde bulunan ırkçılık mefhumunun varlığını hafife almayarak anlaşılabilir.¹

T.C.

DIYARBAKIR-SIIRT İLLERİ SIKIYÖNETİM
KOMUTANLIĞI MAHKEMESİ ASKERİ SAVCILIGI
DIYARBAKIR

23 EKİM 1971

EVRAK NO: 1971/160
ESAS NO: 1971/144
KARAR NO: 1971/100

Yüksek mahkemede açılan bu davanın esası, memleket iç ve dışındaki bazı gizli teşekküllerin, tahrik, teşvik, ve yardımları neticesi zaman zaman ortaya çıkan, devletin birliğini, millitimizin huzur ve sükununu bozan bazı maceraperestlerin şahsi ve siyasi emellerine alet ettiği bir konu halini almıştır.

Aynı kökten gelen, asırlarca aynı topraklar üzerinde, aynı gayeler uğruna, omuz omuza savaşılar kan dökmüş, ülkü, kader, hars, gaye ve din birliğine sahip insanların meydana getirdiği bu birleşik düzeni bozmak ve bölmek isteyen, Atatürk ilkelerine sırt çeviren bir avuç maceraperest insanların davasıdır.

Davanın esasına geçmeden önce kısaca Kürtlerin menşei ve Kürtçülüğün tarihçesi hakkında bilgi vermekte fayda görülmektedir.

Kürtlerin menşeleri hakkında bazı efsanevi bilgiler hariç, muhtelif nazariyeler mevcuttur. Bunlar,

1. Kardü, Haldi, ve Gürcülerle münasebette bulunan yerli bir ırktır.
2. Irani aslından gelmişlerdir.
3. Arap köküne dayanmaktadırlar.
4. Orta Asya’dan göçmü turani bir kavimdir. Şeklindedir.

1 Dava dosyasından alınmış ilgili kısım, yorumlanmamış bir şekilde Ronahi Yayınları tarafından 1972 yılında yayımlanmıştır. Metin içerisindeki yazım hataları ve cümle düşüklükleri aynen korunarak aktarılmıştır.

Kharenlinin Pitelmüsten çevrilme bilgilerine göre yazdığı coğrafyasında kafkas dağlarının kuzeyi, Hazar denizinin doğusu ve Tanrı dağları yani Kıpçak bölgesi iki Can ülkesi (Cenastan) adıyla tanıtılmaktadır. Şerefname'nin başında kürtlerin cen taifesinden gösterilmiş olması bu açıklama karşısında bir anlam taşımaktadır. O zamanlar Araplar bu Türk hakanına Cen (cin) hakanı diyorlardı. Bu deyişle Kürtler'in geliş yerinin Orta Asya, Doğu Türkistan olduğu gerçektir. Ayrıca miladi 1596 yılında yazılan ilk Kürt tarihi olan Şerefname de Bitlis emiri SARAF Albin, Kürtlerin atası Becel ile Bohol adındaki iki kardeş oymaklarıdır demektedir. Becellerin peçeneklerden başkası olmadığı Peçenek tarihinde esaslı bir şekilde incelenmiş ve gerçekliği kabul edilmiş bir konudur.

Türk tarihinde özellikle adların büyük yeri vardır. Zira Türk oymakları gittikleri yerlerde ya oymak adlarınca ya eski ırkları veya ovak yerlerin adlarını vermeyi gelenek haline getirmişlerdir. Bugün Karadenizin kuzeyinde Odessa'nın 70 Km kuzey batısındaki Kürt ovası, Almanya'nın Lanospet şehrinin kuzey batısındaki Kürto kasabası (Bu da Kürt ovası demektir). Kürtlerin bir bölümünün çok önceleri Orta Asya'dan ve Doğu Türkistan'dan Macarlar ve Peçenekle(r)'le birlikte Almanya'nın kuzeyine kadar Hun istilasını sırasında Hunlarla birlikte gittiğini göstermektedir.

Batı tarihçilerinde Kürt adına ilk olarak Stroban'da rastlanmaktadır. Medya ve Fas'ta Sasaniler çağından beri Kürte adı ile anılan bir kavmin bulunduğu anlaşılmaktadır. Sasani hükümdarı birinci Şapur'un MEZOPOTAMYA'da Romalılarla yaptığı savaşta baş komutanın bu Kürtilerden Gürhan adına bir Türk olduğu belirtilmektedir. Böylece Kürtlerinde Oğuz boyundan bir Türk soyu olduğu anlaşılmaktadır. M.Ö. 3000-4000 yıllarında Ur, Kur, Kürt diye anılan bir Türk soyunun eski zamanlardan beri Ari ve Sasanilerle yan yana yaşadığına şüphe yoktur. M.S. da ardı ardına gelen Türk akınları sırasında gelen ilk akınlarla kaynaşmış ve önce geleneklerin etkisi altında kalan Ari ve Sani dillerinden birçok, kelimeler alarak bu günkü yaşama düzenine gelmişlerdir. Yavuz Sultan Selim zamanında İranlılara karşı Isparta yöresinden getirilen Türkmen celali oymağı Ağrı bölgesine yerleştikten sonra, bu gün o dahi kendisini Kürt olarak kabul etmektedir. Bu da aynı soydan gelen oymakların kaynaşmasının bir delilidir.

Türk adı yayılmaya başlamadan evvel Orta Asya kaviminin adı Genel olarak Gur'dur. Türkçedeki (T) çoğul ekini alarak Türkler manasına gelen Gurt sözü zamanla Kürt olarak bu Kürt oymağı tarafından kullanıldığı tarihi bir gerçektir.

Almanya'da 1931 yılında birinci cildi tamamlanan "Kısaca Kürt ve Kürdistan Tarihi" adlı eser en mantıklı ve en doğru olanıdır. Kürtlerin Turani bir kavim olduğunu belirten bu tez kısaca Kürt ve Kürdistan Tarihi adlı eserde senelerce kürtlüğe hizmet etmiş, bu uğurda Türkiye'yi terk etmiş Dr. Şükrü Sekman tarafından "Kürt Sorunu" adlı bir kitapla fransızca olarak 1933 yılında neşredilmiştir.

Bu kitap ve diğer yabancı alimlerin görüşlerine göre, Kürtlerin menşei şöyledir.:

Kürtlerin bu günkü memleketlerine yerleşmeleri ve memleketlerini

Med'ler istilas1 sırasında geçen devrede, yaklaşık olarak 2000 sene, Kürtler Asurilerle arpışmışlardır. Ari (Hint-Avrupa) ırkından olan Medler, hazar denizinin Güney Doğusundan hicret ederek, Kürdistan diye isimlendirmek adet edilen bölgeyi istila etmişlerdir. M. . X-IX asırlarda Medler, merkezi Kürdistan olan bir imparatorluk kurmuşlardır. Daha sonraları, M. . 556 yılında Perslerin Medyayı istila etmesi  zerine, Kürtler nisbi bir mahalli muhtariyet etmekle beraber, İran (Pers)orduları ile işbirliği yaparak, bu ordularda asker olarak çalışmışlar ve büyük Pers imparatorluğunun kurulmasına katkıda bulunmuşlardır. Kürtlerin İranlılarla olan bu beraberliği, İran imparatorluğunun M.S. 652 yılında düşüşe kadar devam etmiştir. Arkolojik eserlerde, Medlerin istilasından önce Kürdistan'da Kürtlerin mevcudiyeti ispat edilmektedir. Bu da Kürtlerin menşine ışık tutmaktadır. Filhakika, Med Kırallığından  nceki kendi tarihi devrini bilmeyen Kürtler, kendilerinin Med'lerden geldiklerini sanmışlardır. Fakat, Kürtlerin bu günkü memleketlerine, Medlerin gelmesinden 2200 yıl önce yerleştiklerini belirten tarihi kayıtlar yanında Arkolojik dökümanlarda ispat ediyorki, Medler, Kürtlerin yanlış inanışlarının aksine Kürt ejdadından değildirler, tamamen ilmi olan bu olayların ışığı altında, Kürtler asla Ari olmayıp, Turani bir kavimdir. Esasen antropolojik saf türk olan Türkmen'lerle K rd  ayırt etmek mümkün değildir.

Diğer taraftan, 1893 yılında basılan Radloff'un "Atlas"ında çıkan "Eski Türk Yazıtları" ında resmi bir metni izahlarıyla gösterilen bir anıt taşın sekizinci satırında, eski Türk diliyle aynen,

Men Kürt el-kan Alp-Urungu, altunluk keşigim bandım belde; elim dokuz kırk yaşım (Ben, Kürt ilhanı Alp urunguyum, altunlu okluğumu bağladım bele, elim devletim, 49 yaşında öldüm) denilmesi ve bu anıt taşın Türk'lerin ana yurdu Orta Asya'dan yeni sey bölgesinde bulunması, Kürtlerin şimdiki bölgelerine Orta Asya'nda g t klerine kesin bir delildir. Bu kitabe dahi Kürt ilhanlığının büyük bir Türk Hanlığına bağlı olduğu ve Kürt ilhanının bir Türk oymağı olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim bugün halen Zazalar arasında, Dersim bölgesinde bir Elhan oymağı olduğu gibi ayrıca Afyo(n)'un Emirdağı ilçesinde elhan Köyü vardır. Silvan'ın Elhuvan k y de Elhamlar anlamındadır. Ayrıca bugün bile Türk elham oymağının vakti ile oturduğu bölgeler, Atag l n doğusunda, tarbagatay dağlarının güneyinde bir Kürt kasabasının bulunuşu Kürtlerin aslına tanıklık eden en büyük tarihi belgedir.

XX. Yüzyıl bilimcileri tarafından şu gerçek ispatlanmıştır durumdadır ki, "Kürt dili bir dil olmaktan çok, bir söz yığınıdır. Kürtçeyi hiçbir politik çıkara ve düşünceye sapmadan inceleyen dilbilimciler, Kürtçe'nin bir özel dil olduğu sonucuna varmışlardır.

Bugün yakından konuşup incelediğimiz Kormanci-Kürtçe dili o kadar karışık ve anlaşılmaz bir hale getirilmiştirki, onu herhangi bir milletin dili olarak vasıflandırakta hata vardır. Kürtçe dili, aslında tarihte var olan ve her hangi bir millete mensup tarihi bir dilde değildir. Çünkü artık buda ispatlanmıştır ki, Kürtler  z be  z Türk soyundan gelmez. T rk n de öz dili türkçe olduğuna göre soydaşlarımız olan Kürtlerin de öz dillerinin türkçeden başka bir dil olmadığı ortaya çıkar. Az öncede söylediğimiz gibi bu dil aslında t keden ve son-

rası bir çok milletlerin dillerinden toplanmış özel bir dildir. Dağlı Türklerimizin ataları olan Haldi-Hotoro Türklerinin Asurlular çağında Türk dili ile konuştuklarını XX. Yüzyıl dil bilimcileri ve bilginleri yaptıkları inceleme sonucunda ortaya koymuşlardır.

Tarihin hiç bir devrinde, doğu illerimizde, bu günkü sakinlerini tortu olarak bırakacak yabancı bir göç olmamıştır. Dünya üzerinde Kürt diye adlandırılabilcek başlı başına yabancı bir ırk ta yoktur. Kürtler yalnız vatandaşımız değil, aynı zamanda soydaşlarımızdır... Fakat asırlarca devam eden devletler arası olsun, kendi iç bünyemizdeki politik çıkarların çarpışması olsun ve bu soydaşlarımızın kapalı yaş(a)ma gelenekleri, malesef bu günkü sonuçları doğmuştur. Türk milletini ve Türk vatanını parçalayarak yok etme sevdasında olanlar bu sonuçtan faydalanmanın yollarını aramışlardır. Türk vatanının bütünlüğüne inanan ve bu toprağın nimetlerini yiyen her vatandaş şunu kesin olarak bilmelidirki, Kürtlük tahriki düşman tahriklerinden fıskırmakta ve milli bütünlüğümüz sarsarak bizi yıkmayı hedef tutmaktadır.

Daha önce tarihi ve etnik gelişmelerini anlattığımız Kürt toplumunun şimdide kısaca dili üzerinde durmakta fayda vardır.

Bu gün Baba Kürdi'lerle, Kormanciler adını alan dağlı türklerimiz konuştukları dile kürtçe, Zazaların konuşukları dile de zazaca denilmektedir. Kurmanci dili ilk önce Kürt-Baba yani Babakürdiler arasında konuşulmuş, sonraları Yavuz Sultan Selim tarafından doğuya sürülen Türk aşiretleri yani Kurmanciler bu dili Baba Kürdilerden öğrenmişlerdir. Haldi-Lohortolar milattan bir yıl öncesine kadar Ermenilerin yönetimi altında kalmış, böylelikle Ermeni dilinden kelimeler almış, Ermenilerin çökmesinden sonra İranlılarla olan ilişkilerinden konuşmasını kolay sandıkları Acem diline özenmişler hatta bu dilde konuşmaya zorlanmış, öz türkçelerine karıştırarak yüzlerce kelime almışlardır. Bu şekilde kurulan Kurmanci dili, Osmanlılar çağında Baba Kürdilerin özel dili olaral kabul edilmiştir. Acemler Haldi-Lohorto Türklerine kendi içlerinden yok etmeğe, sindirmeye çalıştıkları sırada part Türklerinden olan Zaza-Dümbeli aşiretleri de İran toprağına gelip yerleşmişlerdir. Bu halk hem Acem hem Baba Kürdilerle kaynaşıp her iki dilden en çok ta farsça'dan aldıkları sayısız kelimelerle öz türkçe dillerini doldurmuş ve böylece kendilerine göre yeni bir dil meydana getirmişlerdir. Baba Kürdiler ise Van ve Musul havalisinde Araplarla kaynaşıp müslümanlığı kabul etmişler ve arap dilinden aldıkları yeni kelimelerin kurmanci diline dizmiş, bu dili, az öncede söylediğimiz gibi Yavuz Sultan Selim tarafından doğuya sürülen Türk aşiretlerine yani Kurmancilere öğretmişlerdir. Bu boylar yakın Çağda Anadoluya geldikleri için öz türkçe dillerinin bir kısmını koruyabilmiş böylece Baba Kürdilerden daha açık bir Kurmanci ile konuşmuşlardır. Kurmanci aşiretlerinin bu gün konuştukları Kurmanci dilinin % 60 ı eski Asya ve İç Anadolu türkçesidir. % 40 ı da arapça ve acem cedir. Baba Kürdilerin konuştukları Kurmanci dilinin % 40 ı eski Asya Türkçesi, % 30 u farsça ve % 30 u arapçadır. Hakkari, Şırnak, Hizan, Bitlis, Muş, Cizre, Garzan, Beşiri, Midyat, ve Şemdinan ile Van hudut boylarında oturan aşiretler tamamen bu dille konuşurlar. Tamamen bu dille konuşurlar.

Yaptığımız bu kısa açıklamadan anlaşılıyor ki, soydaşlarımız olan Gurların öz be öz Türk oldukları ve öz türkçe konuştukları ancak sonradan geçen yüzyılları boyunca politik ve şahsi menfaatlar yüzünden yaratılmak istenen ikilik sonucunda Kurmanci dilinin, Araplar, Acemler ve Ermenilerle olan ilişkiler sonucunda bozula bozula bugünkü konuşulan kürtçeye dönüştüğüdür.

Bu gün Orta Asya'nın Hazar Gölü ile Itıl ırmağı boylarında Yakutlar tarafından konuşulan Yakutça ile Urallar da yaşanan Çavuşların konuştukları çavuşçanın Ural-Altay dil ailesinden oldukları nasıl şüphe götürmez bir gerçekse, Kurmanci dilini katıksız bir Türk lehçesi ve Ural-Altay dil ailesine mensup olduğu şüphe götürmez bir gerçektir.

Biz Kurmanci dilinin şimdiki durumunu incelerken bu dil içinde olan eski türkçe kelimelerin şiveye göre pek çok değiştirildiğini ve bu dilin kökünden kürtçe, hatta uygurca ve göktürkçe ye dayandığını görmekteyiz. Yapılan etimolojik incelemelerde, çoğunun kürtçe olarak bilinen kelimelerin kökünden türkçe, eklerinin ise ya arapça ya da acemce olduğu ortaya çıkmıştır.

Örneği: Eski türkçede yiğit, kurmancide agit zazacada igit.

Eski türkçede köpek, kurmancide kuçik zazacada kutik.

Eski türkçede od, kurmancide agir zazacada odır.

Türkçede eski bir hastalığın adı olan kuru-deret, kurmacide kurreder, kururderet, türkçede bir illet anlamına gelen yanıkara, kurmancide anikara olarak geçer. Türkrçenin karakteristik bir özelliği olan p-ç-t-k-r gibi sert sert sessizlerle biten kelimeleri hiç bir değişikliğe uğramadan kurmancide de olduğunu görmekteyiz. Çor, kor, şor, çir, çeper, çiğir, aygır, tezek, kepek, kelek, ördek, gibi.... Yine "kani" soru zamiri "hani, nerede" olarak Bilge Kağan Anıtın, doğu tarafının dokuzuncu satırında geçer, ayrıca "Ferhanga Kurdi, Türki adlı sözlüğün 69. sayfasında da "hani nerde" anlamı verilmiştir. Oysa kelime göktürkçe'den beri görülmektedir. Bu konu üzerine Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu'nun Uygur sözlüğünde "Qatun" şekliyle görünmekte olan kelime Ferhanga Kurdi-Tirkî'de "Katun" olarak geçmektedir. Bu konu üzerinde tacrinde yine Ahmet Caferoğlu, Tuklu ve Uygurlar'da han ünvanları adlı eserinde "Hatun" kelimesinin türkçe olduğunu ispatlamıştır. Aynı konuda Ord. Prof. Dr. Suat Köprülü "Köresi Csoma Arohivium'da hatun kelimesi üzerine durmuş ve türkçe olduğunu ispatlamıştır. Oysa bütün bunlar Ferhanga Kurdi-Tirkî'de kürtçe olarak geçmektedir. Bundan başka yine Ferhanga Kurdi-Tirkî sözlüğünden birkaç kelime örnek verelim.

Torik	 italyanca
Aristokrat	 fransızca
Asansör	 fransızca
Aspanek	 rumca
Atom	 rumca
Bekçi	 türkçe
Çar	 rusça

Çay	 çince (tisay)
Dolar	 ingilizce (amerikanca)
Elmas	 rumca
Fatore	 italyanca
Firik	 türkçe (Onomotepee)
Kontrol	 rusça
Khoçer	 türkçe (göçer)
Khomir	 türkçe (kömür)
İsot	 tükrçe (ıssı ot)

Bu sözlük 1963 tarihinde Musa Anter tarafından yazılmıştır. Ayrıca bu sözlük farsça bir sürü kelimeleride ekleriyle birlikte almıştır.

Mesela: bi, li/lı sıfat eki ile yapılmış şekilleride gösterilerek şişirilmiştir ve 11000 kelimeye çıkarılmıştır, oysa 1000 kelimeyi bile geçmez.

Yukarıda kurmancide gösterdiğimiz bu vokabiler de türkçe kelimelere benzer yüzlerce örnek verilebilir.

Bundan başka bu dilde ev ve aile eşyası, çift koşumu hayvanlarını, ehlileştirme için kullanılan araç ve gereçler, kuşlar ve yabani hayvanların eski hastalık ve ilaçların, otların % 90 nı öz türkçedir. Petersburg akademisinin yayınladığı 8307 kelimelik "Kürtçe-Rusça-Almanca" sözlükte 3080 kelimenin türkmence olduğu belirtilmektedir. Bizimde yapmış olduğumuz incelemede şöyle bir sonuçla karşılaştık.

Toplam kelimelerin:

3080 i türkçe
2000 i yeni arapça
1030 u yeni farsça
1240 ı zend yani eski farsça
370 i pehlevi
220 i ermeni

108 i keldani ve sütün bunların yanında 30 kelimelik türkçe vokabülere raslanmıştır.

Buna göre 8307 kelimenin 3080 i türkçe, 2640 ı da Fars dili şubelerine ait oluyor. Vokabüleri üzerine yaptığımız bu açıklamadan sonra şimdide kürtçe cümle kuruluşu üzerinde duralım.

Bir dilin diğer bir dilden döndüğünü anlatan en belirgin ölçü, o milletin cümle kuruluşunda izlediği sıradır.

Bütün Hindo-German dillerinde fiil önce, meful sonra fail ise en sonunda yer alır. Oysa Ural-Altay dillerinde bu böyle değildir. Fail başta fiil ise sonra gelmektedir. Bu da türkçeyi ve Türk lehçelerini diğer dillerden ayıran en karakteristik özelliğidir. Türkçe düşünenler kelimeleri değiştirseler dahi, söz kuruluş düzenini, yeni cümle kuruluşunu kolay kolay değiştiremezler. Örnek olarak Kurmanci'den bir cümle alalım:

Ji Kurt pirsîne Rikne îslamê çîne

Gotiye: Savm û salat, Hac u zekat

Se resek fişek û tifingek Zoldat.

Tercümesi:

Kürde sormuşlar islâmın rûknü nedir?

Cevap veriyor: Oruç, namaz ve zekat

Üç bağ fişek ve asker tüfeği

Şimdi cümle kuruluşuna bakalım:

Kürt: Özne yani fail

Pirsine: sormuşlar, fiil

Rikne îslamê: islâmın rûknü meful

Soruda olduğu gibi verilen cevapta da sözler yine türkçe'de olduğu gibi aynı sıra ile birbirlerini takip ediyorlar. Bu da Kürtçe'nin türkçeden, zamanımıza gelene dek bozularak gelen kurmanci lehçesinden başka bir şey olmadığını ispatlamaktadır.

Kelimelerin incelenmesine gelince:

Pi(r)sîne : farsça bir fiilin bozulmuş hali

Se : farsça üç anlamındadır.

Rikne: arapçadan rûkn kelimesinin bozulmuş şekli

Savm û salat; hac û zekat: arapça kelimelerdir.

Gotiye: farsça "goften" fiilinin bozulmuş şekli...

Zoldat: aslı soldat'tir, rusça bir kelimedir.

Yaptığımız bu kısa açıklamayı bir iki cümle içerisinde özetlemek istersek:

Bu gün Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde soydaş ve vatandaşlarımız olarak yaşayan türkler, kendi aralarında farklılıklar gösteren kollara bölünmüşlerdir. Bu bölüntüler arasında dil birliği yoktur. Prof. Frich "Kürtler" adlı eserinde, Prof. Veber'in daha önce söylediğimiz şu cümleyi nakleder: "Kürt dili bir dil karışımı değildir. Bir kelime karışımıdır." Kürt dili tam bir millet dili olmaktan ziyade şekli kayıp olmuş, zamanla teşekkül etmiş, fakat bu teşekkül tarzındada bir etimolojik birlik sağlayamamış, daha çok Fars kaidelerine yatkın bir kelime karışımıdır. Ama o kadar şekilsiz ve yetersiz şekillenmiştir ki, prof. Dr. Frich'e göre fiiller ve tasrifler bile oluşmamıştır. Daha açık bir deyimle kürtçede fiil çekimi %1 kadar gelişebilmiş durumdadır. Bu gün çekimi yapılabilen bir kaç fiil varsa, onlarda göktürkçe, uygurca yada eski Anadolu türkçesinden kalmadır.

Kaynakça

Balibar, Etienne. 2005. *Nations and Nationalism: A Reader (eds.)* Philip Spencer, Howard Wollman, içinde *Racism and Nationalism*. s. 163-173.